

ani učitelem náboženství, nevzniká tu náležitost zločinu bigamie (nál. kass. s. dv. ze dne 15. března 1886 č. 897 sb. č. »Gerichts-Zeitung«). Vy-
může-li si osoba oddaná ohlášky, aby ve druhé manželství vejítí mohla,
dopustí se tím pokusu zločinu bigamie (nál. kass. dv. ze dne 16. července
1888 č. 1171. sb. č. »Gerichts-Zeitung«).

Zločin dvojnásobného manželství tresce se žalářem od 1—5 roků.
Zatají-li však zločinec osobě, s kterou druhý sňatek manželský uzavřel,
svůj stav manželský, buď potrestán těžkým žalářem (§ 208. tr. z.). Naří-
zení § 208. tr. z. dle § 8. tr. z. platí jak pro pokus, tak i pro zločin do-
konaný (nál. kass. dv. ze dne 16. června 1888 č. 1171. sb. č. »Gerichts-
Zeitung«). Voj. tr. z. obsahuje v §§ 511.—513. o bigamii stejná ustanovení.
Dle osnovy nového tr. z. (§ 189.) dopouští se zločinu tohoto osoba od-
daná, uzavře-li manželství nové prvé, než manželství její bylo zrušeno nebo
prohlášeno neplatným, jakož i osoba neoddaná, vstoupí-li ve sňatek s man-
želem, o němž ví, že jest ženat. Trest jest káznice (1—5 let) nebo vězení
(1—2 měsíců, po příp. do 2 let).

Bilance.

I. P o j e m. Bilance jest dle obch. z. (čl. 29) »závěrka vyznačující
poměr stavu jmění a dluhů«, dle § 1200. o. o. z. a § 206. cí. pat. ze
dne 9. srpna 1854, č. 208 ř. z. účetní závěrka za rok a dle pojmů
kupeckých sumární seznam veškerých pohledávek a dluhů za určité období
nebo sestavení aktiv a passiv v inventáři zevrubně udaných v podobě konta.
Rozeznáváme bilanci výnosu (účet nákladu provozovacího za poslední
rok, účet zisku a ztráty) a bilanci majetnosti. Bilance výnosu udává
příjmy a výdaje za jisté období obchodní, a bilance jmění obsahuje seznam
veškerého jmění. Předpisům zákonným vyhovuje pouze bilance majetnosti,
protože jedině z této lze seznati skutečný stav jmění a jednotlivých jeho
částí. Bilance sestavuje se na základě inventáře, t. j. zevrubného seznamu
veškerého (movitého i nemovitého) jmění, obzvláště i skladu zboží s udáním
ceny jednotlivých kusů majetku. Výsledek bilance zapíše se do hlavní knihy
na účet (konto) bilanční. Ku sestavení bilance jest potřebnou též kniha
inventární, ve které musí býti zaneseny veškeré zásoby, pohledávky a dluhy
tak, aby se mohl sestaviti zevrubný výkaz aktiv a passiv.

II. Každý obchodník jest povinen jak při započetí obchodu, tak i každo-
ročně zříditi inventář a sestaviti bilanci (čl. 29. obch. z.). Při sdělávání
inventáře a bilance mají se uvéstí jednotlivé kusy majetku a pohledávky
v té ceně, jakou právě mají. Při pochybných pohledávkách uvede se cena
pravděpodobná, pohledávky nedobytné se odepíšou (čl. 31. obch. z.);
obyčejně se pohledávky takové (dubiosa) v jisté minimální ceně (t. zv.
memorialní) dále vedou. Bilance se musí po deset roků uschovati (čl. 33.
obch. z.). Všechny tyto předpisy platí jak pro jednotlivé obchodníky, tak
i pro společnosti obchodní, avšak s tím rozdílem, že u obchodníka týkají
se veškerého jmění jeho, kdežto u společností obchodních toliko jmění
společenského. Inventář i bilanci musí obchodník, pokud se týče všickni
osobně ručící společníci (nikoliv tedy akcionáři a společníci tiší a koman-
ditní) vlastnoručně podepsati (§ 30. obch. z.), čímž projevují, že za prav-
divost udání těchto spisů osobně ručí. Bilanci společností akciových obyčejně
podpisují vrchní účetní a revisoři. Náleží-li do jmění nezletilého
obchod, má se soud poručenský spokojiti s předložením ověřené bilance,
kterouž v tajnosti zachovati má (§ 239. o. o. z.). To platí i při nezletilých

účastníků společností obchodních a továrních, pokud dotyčné smlouvy společenské připouštějí účastenství dědiců zemřelého společníka (§ 206. cís. pat. ze dne 9. srpna 1854, č. 208 ř. z.).

Roční závěrka účetní společností pojišťovacích skládá se: 1. z účtu za poslední rok (účtu zisku a ztráty) a 2. z bilance. Závěrka účetní má vyznačovati skutečný stav majetkový jasně a zřetelně. Závěrky roční pojišťovacích ústavů a jmenovitě ústavů pojišťovacích na život podléhají zvláštnímu doзору státnímu (§§ 27. až 29. nař. ze dne 18. srpna 1880, č. 110 ř. z.).

III. Při sdělování bilance mohou býti použity zvláště následující předpisy něm. zák. z r. 1884 (čl. 185. a—185. c a čl. 239 b):

1. cenné papíry a zboží musí se udati v ceně bursovní či tržní, ač nepřevyšuje-li tuto cenu zjednací;

2. jiné věci majetkové udají se nanejvýše v ceně zjednací;

3. zařízení a stavby, které nejsou k dalšímu prodeji, nýbrž spíše ku trvalému provozování obchodu určeny, mohou se v ceně zjednací, uvésti, odečte-li se obnos za opotřebení aneb uvede-li se jistý fond obnovovací;

4. útraty organisace a správy uvedou se jako vydání v účtu ročním;

5. srovnáním veškerých aktiv a passiv povstala ztráta nebo zisk se ku konci bilance zvláště vyznačí. Ustanovení ta platí dle čl. 29. obch. z. i u nás. (Tak soudí Randa ve svém »Právu obchodním«.)

IV. Poměry právní.

1. Veřejná společnost obchodní: Každý společník veřejný má právo, kdykoliv sestaviti si bilanci na základě knih obchodních a spisů společnosti (čl. 105. obch. z.). Při veřejné společnosti nemusí společník, jenž pouze jest účastněn kapitálem, společníka činného prvé na složení účtu žalovati, nýbrž má právo zažalovati ihned zisk, který jemu dle jeho udání přísluší, ježto dle čl. 105. obch. z. má každý společník právo, i když se provozování obchodu nezúčastní, každé chvíle osobně se přesvědčiti, kterak se obchod provozuje a sestaviti sobě bilanci; tímto ustanovením obch. zák. pozbývají ovšem platnosti §§ 1198. a 1199. o. o. z. (výn. ze dne 27. května 1884, č. 5507, sb. »Adler a Clem. sv. 7. c. 1147).

2. Společnost kommanditní. Každý kommanditista má právo žádati za přepis roční bilance a zkoušeti pravost její nahlédnutím do knih a spisů. Soud obchodní může však z příčin důležitých ku návrhu kommanditisty každé chvíle naříditi, aby se mu bilance, knihy a spisy předložily a potřebná vysvětlení podala (čl. 160. obch. z.). Důležitost příčin posuzuje soud dle volného uvážení (analogie čl. 125. obch. z.); úplný důkaz ve smyslu soud. řádu se nežádá. Nepatrné chyby nebo nedopatření v účtech nelze pokládati za důležité příčiny ve smyslu zákona; jinak ovšem, je-li tu podezření, že se tak stalo v úmyslu zlém (roz. ze dne 5. října 1871, č. 10359, sb. Adl. a Clem. č. 335).

Na žádost takovou nařídí soud stání ku výsledku strany druhé a rozhodne na základě udání v žádosti a jejího prohlášení dle předpisů řízení nesporného. Žaloby třeba není, ale připouští se (roz. ze dne 5. října 1880, č. 11417, Adler a Clem. č. 932). Z toho, že čl. 160. obch. z. (253 obch. z.) dává právo soudci, že každé chvíle může naříditi, aby bilance předložena byla, lze souditi, že není třeba, aby tomuto nařízení soudcovu předcházelo řádné řízení sporné (roz. ze dne 13. ledna 1885, č. 407, sb. Adler a Clem.

č. 1194). Nařízení soudní se pak vykoná dle § 19. cí. pat. ze dne 9. srpna 1854, č. 208 ř. z.

a) přiměřenými prostředky donucovacími (pokutami peněžitými a vězením);

b) exekucí dle předpisů soud. řádu (srovnej též nař. min. ze dne 5. listopadu 1752, č. 227 ř. z.).

Dle rozh. nejv. s. dv. ze dne 11. března 1879, č. 2795, nemůže býti vykonána exekuce rozsudku dle čl. 160. a 253. obch. z., předložení bilance dle § 309. o. ř. s. ukládajícího, protože majitel nemusí dopustiti, aby osoby třetí nahlédly do jeho knih a spisů.

3. Společnosti kommanditní na akcie. Společníci osobně ručící jsou povinni nejdéle v šesti měsících po ukončení roku správného předložiti bilanci za poslední rok radě dozorčí a kommanditistům (§ 185. obch. z.). Zemské zákony nemohou tuto lhůtu šestiměsíční prodloužiti. (Čl. 249. obch. z.) Pro právo kommanditistů v příčině zkoušení bilance a nahlédání v ni rozhoduje v první řadě smlouva společenská, subsidiární platnost mají pak ustanovení zákona obchodního.

4. Společnosti akciové. Právo zkoušení a nahlédnutí v bilanci přísluší ve valné hromadě každému akcionáři, nikoliv však mimo valnou hromadu (čl. 224. obch. z., Roz. ze dne 26. ledna 1876, č. 842., Adler a Clem. č. 657.). Představenstvo jest povinno 6 měsíců od uplynutí roku společenského bilanci za rok minulý předložiti (čl. 239. obch. z.). Úřad státní může při zvláštní povaze provozování obchodu jednotlivým společností povolit, aby se bilance předložila ve 12 měsících (§ 35. úvod. z.). Vykazuje-li poslední bilance, že kapitál základní se o polovici zmenšil, musí představenstvo valnou hromadu neprodleně svolati, a příslušnému úřadu správnímu (místodržitelství) to oznámiti (čl. 240. obch. z. a § 34. úvod. z. a §§ 7. a 25. zák. o spol.).

5. Společnost tichá. Společník tichý má právo žádati přepis bilance roční a správnost její zkoumati, nahlédaje do knih a spisů. Soud obchodní může z příčin důležitých po návrhu společníka tichého každé chvíle naříditi, by se mu přepis bilance, jakož i knihy a spisy předložily (§ 235. obch. z.). O důležitosti příčin a o formě řízení platí zde totéž, co při společnosti kommanditní. Žádá-li společník tichý za předložení knih, po případě přepisu bilance, aby podíl svůj společenský zjistiti mohl i po uplynutí 10 let, nemá jej soud a limine zavrhnouti, nýbrž ustanoviti stání ku výsledku strany druhé. (Roz. ze dne 5. října 1880 č. 11417., sb. Adler a Clem. č. 932.). Nedostatek podmínek v § 7. úvod. zákona k z. obch. uvedených nesproštuje ještě majitele obchodu povinnosti čl. 253. obch. z. (Roz. nejv. s. dv. ze dne 13. ledna 1885 č. 407., sb. Adler a Clem. č. 1194.). Okolnost, že knihy a bilance v úřadovně tovární důkladně a s klidem prohlédnouti nelze, jakož i zastavení práce v továrně nepokládá roz. č. 1194. za dostatečnou příčinu ku vydání nařízení ve smyslu čl. 253. obch. z. Nařízení soudní předpokládá, že majitel závodu odepřel přepis bilance v cestě mimosoudní vydati. (Roz. ze dne 17. února 1886 č. 2037., sb. Adler a Clem. č. 1260.). Povinností správce cizího jmění jest složiti účet tomu, jehož jmění spravuje; schválil-li mandant jeho bilanci, není tím sprostěn této povinnosti, protože ustanovení § 1012. o. o. z., jakož i zákon sám činí patrný rozdíl mezi »účetem« a »pouhou bilancí« (§ 1012. a 1200. o. o. z. Roz. ze dne 7. prosince 1886 č. 11363., sb. Gl. U. č. 8580.).

6. Společenstva výrobní a hospodářská. Dle zák. ze dne 9. dubna 1873 č. 70. ř. z. jest představenstvo společenstva povinno během prvních 6 měsíců každého roku správního oznámiti účetní závěrku a bilanci za uplynulý rok, dále počet členů v době, kdy se účty uzavřely, počet členů, kteří během roku minulého přistoupili a vystoupili, a konečně počet závodních podílů v době závěrky a počet podílů přibylých, vypovězených a splacených (§ 22.).

Práva ve příčině nahlédnutí ve knihy a spisy a zkoumání bilance členům společenstva příslušící, vykonána býti mohou pouze ve valné hromadě. (§ 27. jmen. z.)

Představenstvo má každému členu, který o to požádá, vydati opis valnou hromadou schválené účetní závěrky a bilance podpisem svým opatřený.

Rovněž jest představenstvo povinno nejdéle do 8 dnů po valné hromadě předložiti opis schválené účetní závěrky a bilance zemské vládě prostřednictvím okresního hejtmanství; představenstvo váhavé může k tomu býti donuceno pokutami až do 100 zl. (§ 35. jmen. z.)

V. Společnosti cizozemské, jimž jest dovoleno provozovati obchody v Rakousku, musí svými repraesentanty v prvních třech měsících každého roku společenského předložiti zemské vládě té země, ve které se odštěpený závod nalezá, generální a speciální bilanci o obchodech v Rakousku provozovaných; v bilanci speciální mají býti uvedena aktiva obchodů v Rakousku provozovaných a ve stavu jmění provozovárny zde se nalézající. (Čl. 5. cí. nař. ze dne 29. listopadu 1865, č. 127. ř. z.)

Členové repraesentace ručí oproti všem zdejším věřitelům neobmezeně za každou škodu, jež by pošla z nesprávnosti bilance speciální a již by se dopustili, zanedbavše povinnou péči při zřizování bilance. (Čl. 6. cit. nař.)

Společnosti akciové, společnosti kommanditní na akcie, ústavy pojišťovací a společenstva výrobní a hospodářská, jež byly v Uhrách platně založeny a jež zřídily závody odštěpné v zemích a královstvích na radě říšské zastoupených, jsou povinny předložiti bilanci roční nejdéle ve dvou měsících po valné hromadě onomu soudu sborovému, při kterém závod odštěpný jest zapsán; za splnění této povinnosti ručí repraesentant dotyčného závodu odštěpného (z. ze dne 27. června 1878 č. 63. ř. z.)

VI. Úpadek (konkurs). Zastaví-li obchodník platy, má současně s oznámením zastavení platů bilanci svou soudu předložiti, která má obsahovati seznam všech pohledávek s udáním, jsou-li dobytnými, pochybnými neb nedobytnými, seznam ostatních veškerých kusů majetku dle ceny, mimo to podrobný seznam všech dluhů s udáním bydliště věřitelů a stupně jich přibuzenstva nebo švakrovství s kridatářem, a konečně závěrku veškerého jmění a dluhů, jakož i nabídnutí se ke složení přísahy dle předpisu § 96. konk. ř. (§ 95. konk. ř.) Při veřejných společnostech a společnostech kommanditních na akcie jsou společníci osobně ručící, při společnostech akciových členové představenstva a při všech ostatních společnostech obchodních, nastane-li zastavení platů teprve po jich zrušení, likvidatoři za splnění této povinnosti zodpovědnými. Bilanci podepíší ti, kteří mají právo zastupovati společnost před soudem. I při společnostech akciových jsou povinny osoby, jež podepsaly ohlášení zastavení platů nebo bilanci, složiti přísahu a nabídnouti se k ní. (§ 197. konk. ř.)

Zkoumatí a opraviti bilanci přísluší správci podstaty.

Není-li žádná bilance, sestaví ji správce podstaty sám, přibrav k tomu kridatáře a dorozuměv se s výborem věřitelským. Bilanci, která se uschová ve spisech konkursních a na požádání každému účastníku ukáže neb opis její vyhotoví, předloží po stání likvidačním správce podstaty, dorozuměv se s výborem věřitelským, komisaři konkursnímu ku prozkoumání. Jednotliví akcionáři nemohou žádati, aby byli přibráni ke zkoušení bilance, byť i se zavázali, že větší náklad tím vzešlý sami zapraví. (Roz. nejv. s. dv. ze dne 26. ledna 1876 č. 842., Riehl str. 273.) Dle § 208. e) a f) konk. ř. záleží na bilanci, má-li býti připuštěno řízení vyrovnávací:

VII. Právo trestní. Bilance má význam při podvodném a zaviněném úpadku (§ 199. f) a § 486. c) a d) tr. z.); prakse tu vytkla následující zásady: 1. Pro stanovení obnosu aktiv a pro posouzení bilance jest rozhodnou cena obecná jednotlivých částí majetku po srážce ceny opotřebení nebo kvoty amortisační, aneb cena zboží po odečtení váhy, kteréž delším uložením zboží pozbylo atd. v dotyčné době (rozh. kas. s. dv. ze dne 25. října 1889 č. 5497., sb. č. »Gerichtszeitung« č. 1275.). 2. Manželčinu pohledávku věna nelze vřaditi mezi passiva. (Roz. ze dne 17. března 1881 č. 14364; opáčně roz. ze dne 14. dubna 1883 č. 15402.). 3. Společník tichý se nepočítá mezi věřitele majitele obchodu (roz. ze dne 21. prosince 1878 č. 4619.). 4. Kapitál akciový nemůže se vřaditi do passiv společnosti akciové. (Roz. ze dne 5. dubna 1877 č. 11242.) 5. Podíly závodní členů společenstva nepočítají se ke dluhům společenstva. (Roz. ze dne 10. prosince 1881 č. 6210., č. 394. sb. č. »Gerichtszeitung«.) 6. »Podstatou« (§ 199. lit. b) tr. z.) rozumí se stav jmění dlužníkov, vyšetřený srovnáním aktiv a passiv. (Roz. ze dne 23. května 1874 č. 4215.)

VIII. Při vyměřování daně jest bilance důležitou, pokud se jí má vykázati důchod z podniků obchodních a průmyslových, při nichž nejen práce, nýbrž i kapitál jest zúčastněn; při tom čítají se v důchod ten též přebytky, jež záležejí ve zvětšení zásob nebo kapitálu podnikového. (§ 7. výn. min. fin. ze dne 11. ledna 1850 č. 10. ř. z.) Než zisk podniku z kupecké bilance patrný není totožným s důchodem čistým, na základě jehož dle patentu o dani z příjmů se daň vyměřuje (nál. spr. s. dv. ze dne 15. září 1885 č. 2668.). Bilance a zpráva účetní valnou hromadou schválené mohou jako doplněk přiznání příjmu býti podkladem při zjišťování příjmu dani podlehajícího (nál. spr. s. dv. ze dne 25. září 1886 č. 3176.).

IX. Poplatky.

1. Bilance neb konta bilanční, kteréž vykazují vzájemná credita a debita nebo dluhy a pohledávání, bez ohledu, jsou-li pouze vydavatelem nebo tím, komu vydány byly, nebo oběma stranami podepsány, podléhají kolku 5 kr. z každého archu (p. s. 28. a § 10. zák. ze dne 29. února 1864, č. 20. ř. z.). Konta bilanční předpokládají dle čl. 291. obch. z. periodickou závěrku knihovní, jakož i výkaz všech položek aktiv a passiv, jež byly v určitém období (v jednom roce nebo kratším čase dle úmluvy) předmětem účtování mezi dvěma obchodníky, a z kteréhož bilancování vyplývá buď pohledávka nebo dluh pro toho, komu účet vystaven byl. Dopisy obchodní, jimiž obchodník oznamuje druhému, že jistý obnos obdržel, a jím některé faktury vyrovnal, nepokládají se ani za konta bilanční ani za účet, nýbrž za korespondenci obchodní, a proto jsou poplatků prosty (nál. spr. s. dv. ze dne 13. prosince 1881, č. 2078; Budwinski č. 1233.).

2. Kniha inventární a bilanční náleží pokud se týče obchodníků a živnostníků mezi knihy, jež dle p. §. 59. b, ať jsou vázány, sešity nebo nešešity, podléhají kolku 5 kr. z každého archu.

Biskupové.

I. Pojem. Biskup jest představený církevní, jemuž přísluší správa určitého území t. zv. diecése. Biskupové jakožto nástupci apoštolů pod nejvyšším řízením papežovým povolání jsou ku provádění úkolů církve, a proto jim přísluší pravidelná vláda církevní, již ve své diecési vykonávají. Biskup jako pravidelný držitel moci církevní ve své diecési, nazývá se právem *ordinarius*, čímž je vyslovena myšlenka, že biskup drží moc církevní v diecési vůbec potud, pokud není výslovně omezen v této moci právy papežovými.

II. Práva. Souhrn práv biskupských nazývá se *ius episcopale*. Práva ta lze rozdělití jednak na práva vyplývající z trojí moci biskupovi příslušící, jednak na práva čestná.

1. Práva vyplývající z moci světící (*potestas ordinis*). Udílení svátostí biřmování a svěcení kněžstva může jen biskup platně předsebrati (*iura ordinis propria*). Ostatní práva z této moci plynoucí může vykonávati nejen biskup, nýbrž i presbyter (*iura ordinis communia*); jsou však některá práva, jež může sice presbyter platně vykonávati, jež však jsou biskupům vyhrazena (*iura ordinis reservata*) na př. svěcení zvonů, oltářů, kostelů, svatých olejů, udílení benedikce opatům a abatyším atd. Mimo to má biskup bdíti nad tím, aby služby boží byly vykonávány náležitě a nábožně.

2. Práva vyplývající z biskupské moci učitelské (*potestas magisterii*), záleží hlavně v tom, že v diecési pouze ten může úřad kazatele a učitele náboženství vykonávati, kdo byl approbován biskupem (*missio canonica*). Biskup approbuje, po případě zapovídá knihy, které se v diecési vydávají. (Schválení knihy nějaké přísluší biskupu, v jehož diecési kniha vyjde a nikoli biskupu diecése, v níž autor knihy sídlí.)

3. Z práv, jež vyplývají z biskupské *potestas jurisdictionis*, zmíniti se sluší hlavně o právu vydávati zákony pro diecési, o právu obsazovati benefícia církevní aneb je zrušiti a měniti, o právu udíleti *dispense*, vykonávati církevní soudnictví v první stolici, pečovati o zachování majetku církevního, vychovávati kleriky, udržovati kázeň mezi duchovenstvem atd. Biskupovi náleží též právo svolati synodu diecéšalní. Usnesení synody nejsou však pro biskupa nijak závaznými. Konečně má biskup za účelem, aby mohl vykonávati dohled nad církevními ústavami své diecése vůbec a kláštery zvláště, aspoň jednou do roka, a je-li diecése objemnou, aspoň ob rok předsevzítí *visitaci* a sice buď osobně buď zástupcem svým (*vikářem generálním*); při *visitaci* má se přesvědčiti o stavu majetku církevního, o stavu budov církevních, o výkonech úředních duchovenstva a konečně o chování se kleriků i laiků; nemá však předsebrati akty vlastního soudnictví církevního. Biskup má právo vybírati od příslušníků duchovenstva jisté dávky (*seminaristicum* čili *alumnaticum* t. j. příspěvky ku vydržování biskupských seminářů a *procurace* t. j. příspěvky na odbývání *visitací*).

4. Práva čestná.

a) Církevní. Biskup má právo používati jistých insignií: prstenu, hole pastýřské, zlatého kříže na řetězu (*pectorale*), šatu pontifikálního a sedadla na způsob trůnu s baldachinem na evangeliové straně oltáře, k če-